Hansı universitet daha keyfiyyətli təhsil verir?

Qlobal dünyanın trendləri universitetlər qarşısında əmək bazarının sərt tələblərinə uyğun rəqabətqabiliyyətli, yüksək hazırlıqlı mütəxəssislərin hazırlanması kimi mühüm vəzifələr qoyur. İndi əmək bazarını konkret ali təhsil müəssisəsinin diplomu deyil, daha çox keyfiyyətli təhsil maraqlandırır. Beləliklə, hansı universitet daha keyfiyyətli təhsil verir? Hansı universitetdə yüksəkixtisaslı, peşəkar mütəxəssis kimi yetişmək olar?

Böyük Britaniyanın nüfuzlu Quacquarelli Symonds (QS) şirkətinin fənlər üzrə dünyanın ən yaxşı universitetlərinin növbəti 13-cü reytinqi (World University Rankings by Subject 2023) bu suallara cavab tapmağa imkan verir. Tədqiqat ali məktəb seçimində abituriyentlər üçün çox qiymətli resurs rolunu oynayır. Reytinqin nəticələrindən istifadə etməklə gənclər onları maraqlandıran universitetləri seçə və müqayisə apara bilərlər.

Dünya universitetlərini 54 müxtəlif akademik fənlər üzrə qiymətləndirən reytinq 161 ölkədən olan 1594 universitetdə 15700-dən çox fərdi akademik proqramın təhlilinə əsaslanır. Ən çox ilk 10 proqramın sayı ABŞ-da (256), 145-lə Böyük Britaniya, 32-si ilə İsveçrədir. Builki reytinqdə ABŞ universitetləri 32 fənn üzrə birinci yeri tutublar.

⇨Ardı səh.12

Azərbaycan müəllimi.- 2023.- 31 mart.- S.1; 12.

REYTİNQ

Hansı universitet daha keyfiyyətli təhsil verir?

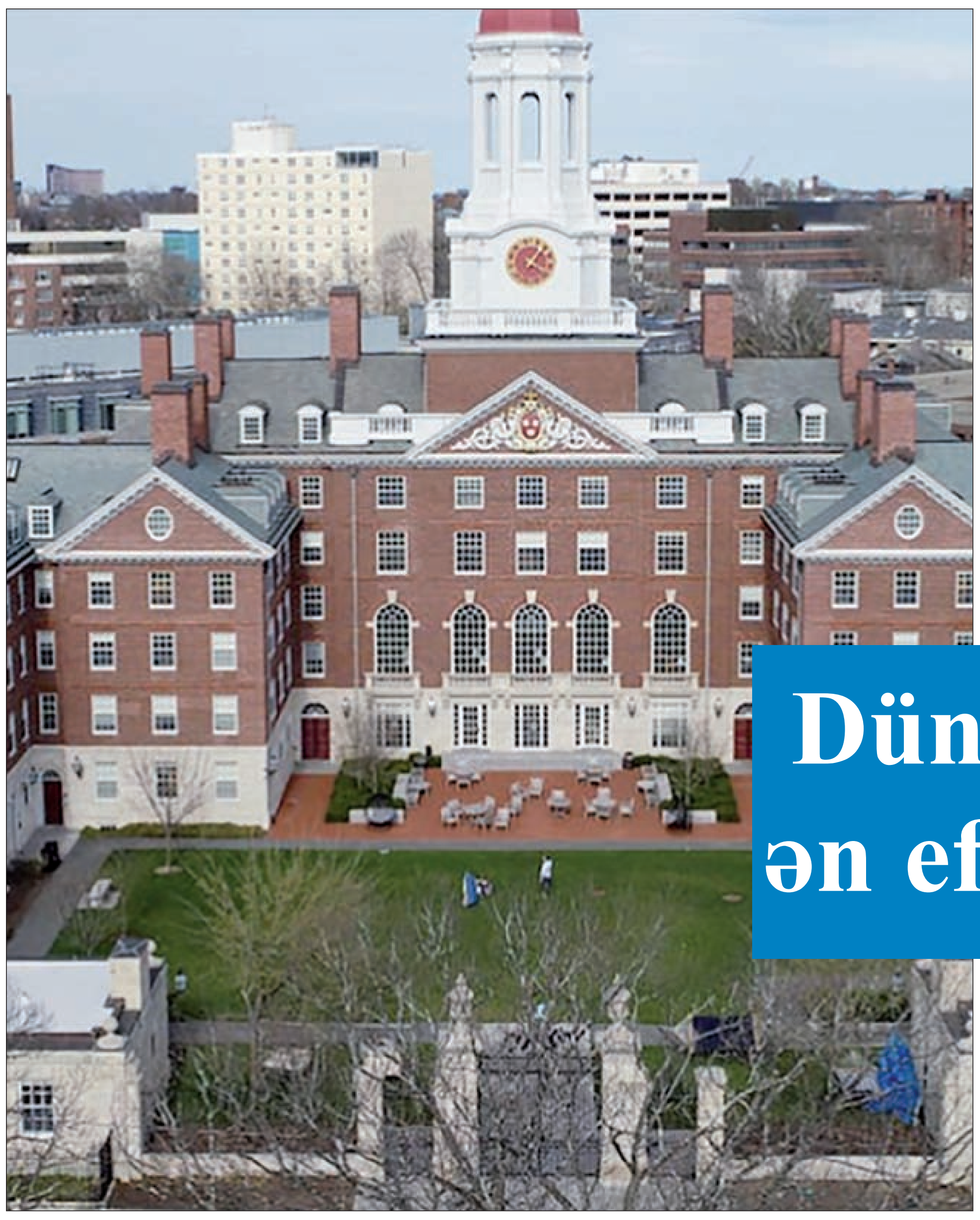

Dünyanın fənlər üzrə ən effektiv universitetləri

⇦ Əvvəli səh.1

Harvard Universiteti 14, Massaçusets Texnologiya İnstitutu (MIT) 11 fənn üzrə dünya lideridir.

Harvard Universiteti bu fənlər üzrə birinci yerdə qərarlaşıb: tarix, biologiya elmləri, əczaçılıq və farmakologiya, psixologiya, kimya, ətraf mühit elmləri, mühasibat uçotu və maliyyə, biznes və idarəetmə tədqiqatları, iqtisadiyyat və ekonometrika, hüquq və hüquqşünaslıq, siyasət, sosiologiya, sosial siyasət və idarəetmə.

MIT aşağıdakı fənn sahələrində birinci yeri tutub: kimya mühəndisliyi; inşaat və struktur mühəndisliyi; kompüter elmləri və informasiya sistemləri; məlumat elmi və süni intellekt; elektrik və elektron mühəndisliyi; dilçilik; material elmləri; mexanika, aviasiya və istehsalat mühəndisliyi; riyaziyyat; fizika və astronomiya; statistika və əməliyyat tədqiqatları.

Britaniya universitetləri 15 fənn üzrə birinci yeri tutub. Oksford Universiteti dörd, Kembric, London Universitet Kolleci və Kral İncəsənət Kolleci isə hər biri iki fənn, Niderland iki, İtaliya isə bir fənn üzrə liderdir. ETH Sürix üç fənn üzrə birinci yeri tutaraq, kontinental Avropanın ən yaxşı universiteti olub. Avstraliya ən çox sıralanan mövzulara görə dünyada dördüncü yerdədir və H indeksinə görə ən təsirli tədqiqat yerləri üçlüyünə daxildir. Çin top-50 proqramların sayına görə beşinci yerdədir. Hindistan ümumi performansı 17% yüksəltməklə Asiyada ikinci ən inkişaf etmiş ölkədir. Yaponiyanın sistemli tənəzzülü davam edir, bu ölkədən olan universitetlərin 43%-i cədvəldən aşağı düşüb, 8%-i isə yaxşılaşıb. Kanadanın Toronto Universiteti 48 təhsil proqramı üzrə dünyanın ən yaxşı 50 fənninə sahibdir.

Qeyd edək ki, Azərbaycanın iki ali təhsil müəssisəsi ilk dəfə QS-in fənlər üzrə dünya universitetlərinin reytinqinə daxil olub. Azərbaycan Dillər Universiteti “müasir dillər” üzrə (301-340), Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti isə “iqtisadiyyat və ekonometrika” üzrə (501-530) dünyada ən yaxşı universitetlər qrupuna daxil olub.

Tədqiqat gedişində bütün dünya üzrə 151 min alimin bir milyondan artıq rəyi nəzərə alınıb. 22 milyon elmi məqalə və onlardan 150 milyon sitatgətirilmə təhlil olunub. Bundan əlavə, ali məktəblərlə bağlı 99 min işəgötürən arasında sorğu keçirilib. Tədris olunan hər bir fənn üçün qiymətləndirmə meyarları kimi - akademik cəmiyyətin, işəgötürənlərin rəyləri, elmi məqalələrdən sitatgətirilmə indeksi, Xirş əmsalı əsas götürülüb.

Tərtibçilər ali məktəbləri qiymətləndirərkən müəllim və tələbələrin Scopus/Elsevier biblioqrafiya verilənlər bazasından əldə olunmuş məlumatlar əsasında elmi məqalələrindən sitatgətirilmə indeksini əsas götürüblər.

Reytinq universitetin təhsil sahəsində güclü tərəflərini və akademik birliyin, işəgötürənlərin sorğularına və araşdırmaların təsirinin qiymətləndirilməsinə əsaslanan elmi araşdırmaları əks etdirir.

Akademik proqramlar akademik reputasiya, işəgötürən reputasiyası və fakültə tədqiqatları nəzərə alınmaqla onların fəaliyyətini effektiv şəkildə əks etdirmək üçün beş göstərici üzrə sıralanır.

Akademik reputasiya

130.000-dən çox akademikin cavablarına əsaslanaraq, respondentlərdən bu sahədə tədqiqat üçün əla hesab etdikləri 10-a qədər yerli və 30-a qədər beynəlxalq qurumu sadalamaq xahiş olunur. Sorğunun nəticələri daha sonra respondentlərin müəyyən etdiyi dar təcrübə sahəsinə uyğun olaraq süzülür.

İşəgötürənin reputasiyası

İşəgötürənlərin reputasiyası göstəricisi dünya üzrə 75.000-dən çox məzun olan işəgötürənin sorğusuna cavab verir. İşəgötürənlərdən məzunların işə qəbulu üçün əla hesab etdikləri 10-a qədər yerli və 30-a qədər beynəlxalq təşkilatı müəyyən etmələri xahiş olunur. Onlardan həmçinin işə götürməyə üstünlük verdikləri fənləri müəyyənləşdirmələri xahiş olunur.

İstinadlar

Bütün istinad məlumatları Elsevier/Scopus-dan alınır. Az sayda çox istinad edilən məqalələrdən qaynaqlanan potensial anomaliyaların qarşısını almaq üçün hər bir mövzu üçün minimum nəşr həddi müəyyən edilir. Həm minimum nəşrlər həddi, həm də sitat göstəricisinə tətbiq edilən çəki müəyyən sahədə yayılmış nəşrləri və sitat nümunələrini ən yaxşı şəkildə əks etdirmək üçün uyğunlaşdırılıb.

H indeksi

H-indeksi universitetdəki akademik və ya elmi heyətin həm məhsuldarlığını, həm də təsirini ölçmək üsuludur. İndeks akademikin ən çox istinad edilən məqalələri toplusuna və digər nəşrlərdə aldıqları sitatların sayına əsaslanır.

Beynəlxalq tədqiqat şəbəkəsi

IRN İndeksi institutların digər ali təhsil müəssisələri ilə davamlı tədqiqat tərəfdaşlığı qurmaqla beynəlxalq tədqiqat şəbəkəsinin coğrafiyasını diversifikasiya etmək qabiliyyətini əks etdirir.

Fənlərə görə QS dünya reytinqi beş geniş mövzu sahəsinə bölünür: İncəsənət və humanitar elmlər; Mühəndislik və texnologiya; Həyat elmləri və tibb; Təbiət elmləri; Sosial elmlər və idarəetmə. Bu fənn sahələrinin hər biri bu sahədə təklif etdikləri dərəcə proqramlarında universitetlərin ümumi reytinqini, məsələn, mühəndislik və texnologiya sahəsi neft, mineral, mülki, maşınqayırma və elektrik mühəndisliyi, eləcə də kompüter elmləri üzrə dərəcələri təmsil edir.

QS-in baş vitse-prezidenti Ben Sovter deyib: “Bizim ən böyük fənlər üzrə reytinqimiz qlobal ali təhsildə mükəmməlliyin necə əldə edildiyini daha dərindən başa düşməyi təmin edir. Davamlı məqsədyönlü investisiya və beynəlxalq əməkdaşlıq ardıcıl olaraq irəliləyiş əldə edilə bilən sütunlardır. Bu arada, sənaye ilə əlaqələrin yaxşılaşdırılması daha yaxşı məşğulluq, tədqiqat və innovasiya nəticələri ilə əlaqələndirilir”.

Oruc MUSTAFAYEV

Harvard Universiteti bu fənlər üzrə birinci yerdə qərarlaşıb: tarix, biologiya elmləri, əczaçılıq və farmakologiya, psixologiya, kimya, ətraf mühit elmləri, mühasibat uçotu və maliyyə, biznes və idarəetmə tədqiqatları, iqtisadiyyat və ekonometrika, hüquq və hüquqşünaslıq, siyasət, sosiologiya, sosial siyasət və idarəetmə.

MIT aşağıdakı fənn sahələrində birinci yeri tutub: kimya mühəndisliyi; inşaat və struktur mühəndisliyi; kompüter elmləri və informasiya sistemləri; məlumat elmi və süni intellekt; elektrik və elektron mühəndisliyi; dilçilik; material elmləri; mexanika, aviasiya və istehsalat mühəndisliyi; riyaziyyat; fizika və astronomiya; statistika və əməliyyat tədqiqatları.

Qeyd edək ki, Azərbaycanın iki ali təhsil müəssisəsi ilk dəfə QS-in fənlər üzrə dünya universitetlərinin reytinqinə daxil olub. Azərbaycan Dillər Universiteti “müasir dillər” üzrə (301-340), Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti isə “iqtisadiyyat və ekonometrika” üzrə (501-530) dünyada ən yaxşı universitetlər qrupuna daxil olub.

Tutduğu yer	İxtisas istiqaməti	Ali məktəb	Ölkə
1.	Maliyyə və mühasibat	Harvard Universiteti	ABŞ
2.	Kənd təsərrüfatı və meşəçilik	Vageningen Universiteti	Niderland
3.	Anatomiya və fiziologiya	Oksford Universiteti	Birləşmiş Krallıq
4.	Antropologiya	Oksford Universiteti	Birləşmiş Krallıq
5.	Arxeologiya	Kembric Universiteti	Birləşmiş Krallıq
6.	Memarlıq və tikinti mühiti	London Universitet Kolleci	Birləşmiş Krallıq
7.	İncəsənət və dizayn	London Kral İncəsənət Kolleci	Birləşmiş Krallıq
8.	Biologiya elmləri	Harvard Universiteti	ABŞ
9.	Biznes və menecment tədqiqatları	Harvard Universiteti	ABŞ
10.	Kimya	Harvard Universiteti	ABŞ
11.	Kimya mühəndisliyi	Massaçusets Texnologiya İnstitutu	ABŞ
12.	Mülki və tikinti layihələndirilməsi	Massaçusets Texnologiya İnstitutu	ABŞ
13.	Klassik və qədim tarix	Roma La Sapienza Universiteti	İtaliya
14.	Kommunikasiya və media tədqiqatları	Amsterdam Universiteti	Niderland
15.	Kompüter elmləri və informasiya sistemləri	Massaçusets Texnologiya İnstitutu	ABŞ
16.	Stomatologiya	Michigan-Ann Arbor Universiteti	ABŞ
17.	Beynəlxalq inkişaf tədqiqatları	Sussex Universiteti	Birləşmiş Krallıq
18.	Yerin və dünya okeanının tədqiqi	Sürix Ali Texnik Məktəbi	İsveçrə
19.	İqtisadiyyat və ekonometrika	Harvard Universiteti	ABŞ
20.	Təhsil və təlim	London Universitet Kolleci	Birləşmiş Krallıq
21.	Elektrik və elektron mühəndisliyi	Massaçusets Texnologiya İnstitutu	ABŞ
22.	İngilis dili və ədəbiyyatı	Oksford Universiteti	Birləşmiş Krallıq
23.	Ekoloji tədqiqatlar	Harvard Universiteti	ABŞ
24.	Coğrafiya	Oksford Universiteti	Birləşmiş Krallıq
25.	Tarix	Harvard Universiteti	ABŞ
26.	Otel biznesi və idarəetmə	Lozanna Otel İdarəetmə Məktəbi	İsveçrə
27.	Hüquq və tədqiqatlar	Harvard Universiteti	ABŞ
28.	Kitabxana və informasiya idarəçiliyi	Şeffild Universiteti	Birləşmiş Krallıq
29.	Geofizika	Sürix Ali Texnik Məktəbi	İsveçrə
30.	Mühəndislik texnologiyası	Massaçusets Texnologiya İnstitutu	ABŞ
31.	Riyaziyyat	Massaçusets Texnologiya İnstitutu	ABŞ
32.	Mexanika, aviasiya və sənaye mühəndisliyi	Massaçusets Texnologiya İnstitutu	ABŞ
33.	Tibb və həyat elmləri	Harvard Universiteti	ABŞ
34.	Dağ-mədən sənayesi mühəndisliyi	Kolorado ştat Universiteti	ABŞ
35.	Müasir dillər	Kembric Universiteti	Birləşmiş Krallıq
36.	Tibb bacısı işi	Pensilvaniya Universiteti	ABŞ
37.	İncəsənətin praktik növləri	Kral Musiqi Kolleci	Birləşmiş Krallıq
38.	Əczaçılıq və farmakologiya	Harvard Universiteti	ABŞ
39.	Fəlsəfə	Nyu-York Universiteti	ABŞ
40.	Fizika və astronomiya	Massaçusets Texnologiya İnstitutu	ABŞ
41.	Siyasət və beynəlxalq tədqiqatlar	Harvard Universiteti	ABŞ
42.	Psixologiya	Harvard Universiteti	ABŞ
43.	Sosial siyasət və idarəetmə	Harvard Universiteti	ABŞ
44.	Sosiologiya	Harvard Universiteti	ABŞ
45.	İdman elmləri	Lafoboro Universiteti	Birləşmiş Krallıq
46.	Statistika və əməliyyat tədqiqatları	Massaçusets Texnologiya İnstitutu	ABŞ
47.	İlahiyyat və dinşünaslıq	Notrdam Universiteti	ABŞ
48.	Baytarlıq	London Universiteti Kral Baytarlıq Kolleci	Birləşmiş Krallıq
49.	Marketinq	Pensilvaniya Universiteti	ABŞ
50.	Data elmləri	Massaçusets Texnologiya İnstitutu	ABŞ
51.	Neft mühəndisliyi	Ostin Texas Universiteti	ABŞ
52.	Linqvistika	Massaçusets Texnologiya İnstitutu	ABŞ
53.	İncəsənət tarixi	Kral İncəsənət Kolleci	Birləşmiş Krallıq
54.	Geologiya	Sürix Ali Texnik Məktəbi	İsveçrə